

Adroddiad Asesu Blynyddol 2023-24

Gwynedd

Mae'r adroddiad hwn wedi'i baratoi ar sail gwybodaeth a ddarparwyd gan ffurflen flynyddol Gwynedd, datganiadau effaith ac adroddiad naratif a gyflwynwyd i Is-adran Diwylliant Llywodraeth Cymru.

Cynnwys

Crynodeb gweithredol	2
Perfformiad yn erbyn y safonau	2
Hawliau Craidd	2
Dangosyddion ansawdd gyda thargedau.....	3
Mesuriadau effaith	3
Dangosyddion ansawdd a meincnodau	4
Dadansoddiad o berfformiad	5
Bodloni anghenion cwsmeriaid (DA 1-2, 4-5)	5
Mynediad a defnydd (DA 6-8).....	6
Cyfleusterau a gwasanaethau (DA 9-10).....	6
Arbenigedd a chapasiti (DA 13-14 a 16).....	7
Y cyd-destun strategol.....	7
Cyfeiriad at y dyfodol.....	7
Casgliad	8

Crynodeb gweithredol

Mae Gwynedd yn bodloni pob un o'r 13 Hawl Graidd yn llawn. O'r 7 dangosydd ansawdd lle mae targedau, mae Gwynedd yn cyflawni 6 yn llawn ac 1 yn rhannol.

Mae Gwynedd yn parhau i berfformio'n dda mewn llawer o feysydd, gan gynnwys benthyciadau, caffaeliadau, darpariaeth yn y Gymraeg a bodlonrwydd cwsmeriaid. Mae sesiynau hyfforddiant ffurfiol wedi ymestyn yn sylweddol eleni ac mae'r adborth yn dangos bod ymateb da iddynt. Mae'r nifer sy'n mynychu digwyddiadau hefyd yn adfer yn gadarn, ac mae'r gwasanaeth yn cynnig ystod eang o weithgareddau. Fodd bynnag, o ystyried y sgôr cymharol isel a roddwyd gan blant a phobl ifanc (DA2e) a'r ffaith bod Sialens Ddarllen yr Haf yn cael ei dileu o 2024, gallai fod yn werthfawr i'r gwasanaeth adolygu ei ddarpariaeth ar gyfer pobl ifanc, gan gynnwys ymgynghori â'r grŵp defnyddwyr hwn dros y flwyddyn sydd i ddod i sicrhau bod y gwasanaeth yn bodloni eu hanghenion.

- Mae Gwynedd yn perfformio'n dda ym maes Gwneud gwahaniaeth, ac mae'n uwch na'r canolrif ar gyfer y rhan fwyaf o fesurau'r arolwg (DA1).
- Mae ymateb da i hyfforddiant gwasanaeth cwsmeriaid, a dywedodd pob un o'r bobl a fynychodd ac a atebodd yr arolwg eu bod wedi cyflawni eu hamcanion drwy fynychu (DA5).
- Mae'r nifer sy'n mynychu digwyddiadau am bob pen o'r boblogaeth wedi cynyddu mwy na theirgwaith drosodd o'u cymharu â 2022-23 ac mae bellach ychydig yn is na'r canolrif awdurdodau llyfrgell Cymru (DA6).
- Mae Gwynedd yn chwarterl uchaf awdurdodau llyfrgell am gyfran y gyllideb a wariwyd ar adnoddau yn y Gymraeg ac am nifer y benthyciadau yn y Gymraeg am bob pen o'r boblogaeth (DA10).
- Er gwaethaf torri oriau gwasanaeth yn ystod 2023-24, mae Gwynedd yn parhau i fod yn chwarterl uchaf awdurdodau llyfrgell Cymru ar gyfer y mesur hwn (DA16).

Perfformiad yn erbyn y safonau

Mae'r fframwaith safonau'n cynnwys Hawliau Craidd, dangosyddion ansawdd gyda thargedau, dangosyddion ansawdd gyda meincnodau a mesurau effaith.

Hawliau Craidd

Adroddodd Gwynedd ei fod wedi bodloni pob un o'r 13 Hawl Graidd yn llawn drwy hunanasesu. Ar sail y sylwebaeth fanwl a ddarparwyd, mae'r asesydd annibynnol yn cytuno gyda'r hunanasesiad.

Dangosyddion ansawdd gyda thargedau

Mae 12 dangosydd ansawdd (DA), y mae gan 7 ohonynt dargedau cyfansoddol. O'r rhain, mae Gwynedd yn cyflawni 6 yn llawn ac 1 yn rhannol.

- DA 4 (a) Cymorth ar gyfer iechyd a lles, **bodlonwyd yn llawn ▲**
i) Cynllun Darllen yn Well, **bodlonwyd**
ii) Casgliad dynodedig iechyd a lles, **bodlonwyd**
iii) Gwybodaeth am ffyrdd iachach o fyw ac ymddygiad iach, **bodlonwyd**
iv) Cyfeirio at wasanaethau iechyd a lles, **bodlonwyd**
- DA 6 Mae'r holl fannau gwasanaeth sefydlog yn cynnig digwyddiadau/gweithgareddau i ddefnyddwyr â gofynion arbennig, **bodlonwyd yn llawn ▲**
- DA 7 Lleoliad mannau gwasanaeth, **bodlonwyd yn llawn ▲**
- DA 9 Deunydd darllen cyfoes a phriodol
Caffaeliadau am bob pen o'r boblogaeth, **bodlonwyd yn llawn ▲**
- DA 10 Adnoddau yn y Gymraeg
% y gyllideb deunyddiau a wariwyd ar adnoddau yn y Gymraeg, **bodlonwyd yn llawn ▲**
- DA 13 Lefelau staffio a chymwysterau, **bodlonwyd yn rhannol ■**
i) Staff am bob pen o'r boblogaeth, **ni fodlonwyd**
ii) Staff cymwysedig am bob pen o'r boblogaeth, **ni fodlonwyd**
iii) Cymwysterau/hyfforddiant Pennaeth gwasanaeth, **bodlonwyd**
iv) Canran DPP, **ni ddarparwyd**
- DA 16 Oriau agor am bob pen o'r boblogaeth, **bodlonwyd yn llawn ▲**

Mesuriadau effaith

Mae'r fframwaith yn cynnwys tri dangosydd gyda'r nod o asesu effaith defnyddio llyfrgelloedd ar fywydau pobl. Nid oes targedau i'r dangosyddion hyn, ac mae disgwyl i awdurdodau gynnal arolygon defnyddwyr ar gyfer DA1 ar un achlysur yn ystod y cyfnod o 2022-23 i 2024-25. Mae'r ffigyrau crynodol (isaf, canolrifol ac uchaf) wedi'u seilio ar ddata gan bob awdurdod lleol yn ffurflenni 2022-23 a 2023-24. Mae'r safleoedd yn adlewyrchu nifer yr ymatebwyr, lle mai 1 yw'r awdurdod sy'n sgorio uchaf.

Dangosydd perfformiad		Safle	Isaf	Canol-rifol	Uchaf
DA 1 Gwneud gwahaniaeth					
b) % y bobl ifanc sydd o'r farn bod y llyfrgell yn eu helpu i ddysgu a chael gwybod pethau:	94%	=6/15	68%	94%	99%
e) % yr oedolion sydd o'r farn bod y llyfrgell wedi gwneud gwahaniaeth i'w bywydau:	88%	9/16	31%	89.5%	96%
DA 5 b) % y mynychwyr sesiynau hyfforddiant a ddywedodd fod yr hyfforddiant wedi'u helpu i gyflawni eu diben drwy fynychu:	100%	=1/16	86%	98.5%	100%

Gofynnir hefyd i awdurdodau ddarparu datganiad effaith yn disgrifio'r effaith mae'r gwasanaeth llyfrgell wedi'i chael ar unigolyn neu ar grŵp o unigolion yn ystod y flwyddyn. Darparodd Gwynedd ddatganiad effaith a gyfeiriodd at waith partneriaeth a gyllidwyd drwy grantiau gan ddarparwyr sydd â'r nod o ddenu trigolion lleol i ddysgu a hyfforddiant. Mae diffyg hyder ac iechyd meddwl gwael wedi'u hadnabod fel rhwystrau i bobl rhag dilyn cyrsiau ffurfiol a fydd yn arwain at gymwysterau pellach a gwaith. O ganlyniad, mae Llyfrgelloedd Gwynedd yn gweithio gyda Grŵp Llandrillo Menai i gynnig cyrsiau anffurfiol fel cam tuag at ddysgu mwy ffurfiol. Un enghraifft yw'r cyrsiau ymwybyddiaeth ofalgar dros ddeg wythnos sydd wedi'u cynnal yn Llyfrgell Caernarfon. Mae'r llyfrgell yn darparu lleoliad cyfleus, croesawgar a chanolog, ac mae'r cyrsiau wedi bod yn boblogaidd ac wedi cyfrannu at les y bobl sydd wedi'u mynychu. Dywedodd un: *"Gwnes i fwynhau'r sesiynau i gyd. Gwnaeth y cwrs cyfan wneud i mi deimlo'n well ynof fi fy hun."*

Dangosyddion ansawdd a meincnodau

Nid oes targedau i'r dangosyddion sy'n weddill ond maent yn caniatáu i wasanaethau fonitro eu perfformiad dros amser. Mae'r tabl canlynol yn crynhoi safle Gwynedd ar gyfer 2023-24. Mae'r safleoedd yn adlewyrchu nifer yr ymatebwyr, lle mai 1 yw'r awdurdod sy'n sgorio uchaf. Caiff dangosyddion 'am bob pen o'r boblogaeth' eu cyfrifo fesul 1,000 o'r boblogaeth oni nodir fel arall.

Dangosydd perfformiad		Safle	Isaf	Canolrifol	Uchaf
DA 1 Gwneud gwahaniaeth					
a) % yr oedolion sydd o'r farn bod defnyddio'r llyfrgell wedi'u helpu i ddatblygu sgiliau newydd	90%	=1/16	17%	70%	90%
c) iechyd a lles	76%	4/16	1%	66.5%	90%
d) pleserus, diogel a chynhwysol	98%	=6/16	90%	97%	100%
DA 2 Bodlonrwydd cwsmeriaid					
a) dewis 'da iawn' neu 'dda' o lyfrau	93%	=6/16	56%	91.5%	97%
a) gofal cwsmeriaid 'da iawn' neu 'dda'	99%	=1/16	86%	98.5%	99%
c) cyfleusterau TG 'da iawn' neu 'dda'	94%	1/15	47%	87%	94%
d) 'da iawn' neu 'dda' yn gyffredinol	100%	=1/15	74%	98%	100%
e) sgôr allan o ddeg ymysg defnyddwyr 16 oed ac iau	8.0	15/15	8.0	9.4	9.7
DA 5 Cymorth i ddefnyddwyr					
a) nifer yn mynychu am bob pen o'r boblogaeth	4	17/21	1	20	209
c) cymorth anffurfiol am bob pen o'r boblogaeth	Ni ddarparwyd	DD/B	12	137	449
DA 6 Nifer yn mynychu digwyddiadau am bob pen o'r boblogaeth	197	12/22	3	224.5	620
DA 8 Defnydd o'r llyfrgell					
b) ymweliadau rhithwir am bob pen o'r boblogaeth	867	9/21	158	743	7,851
c) benthycwyr gweithredol am bob pen o'r boblogaeth	140	7/22	57	123	233
DA 9 Deunydd darllen cyfoes a phriodol					
b) % y gyllideb deunyddiau ar adnoddau i blant	17%	=10/22	12%	17%	26%
c) % y gyllideb deunyddiau ar adnoddau electronig	4%	22/22	4%	15.5%	49%
DA 10 Benthyciadau yn y Gymraeg am bob pen o'r boblogaeth	996	5/22	161	631.5	2,725
DA 13 Lefelau staffio a chymwysterau ¹					
(v) a) cyfanswm y gwirfoddolwyr	0	DD/B	0	15.5	358
b) oriau gwirfoddolwyr	0	DD/B	0	671.5	20,176
DA 14 Gwariant gweithredol					
a) cyfanswm gwariant am bob pen o'r boblogaeth	£18,904	3/22	£6,046	£12,023	£24,685
b) % ar staff	51%	21/22	50%	67%	78%
% ar adnoddau gwybodaeth	15%	5/22	5%	11%	22%
% ar gyfarpar ac adeiladau	3%	=11/22	1%	3%	27%
% ar gostau gweithredol eraill	31%	=2/22	0%	16.5%	34%

Dadansoddiad o berfformiad

Mae modd rhannu'r Hawliau Craidd a'r dangosyddion ansawdd yn bedwar prif faes. Mae'r adran hon o'r adroddiad yn amlinellu perfformiad o dan y meysydd hyn.

Bodloni anghenion cwsmeriaid (DA 1-2, 4-5)

Mae Gwynedd yn perfformio'n dda ym maes Gwneud gwahaniaeth (DA1), ac mae'n uwch na'r canolrif ar gyfer y rhan fwyaf o fesurau'r arolwg. Mae'r gwasanaeth hefyd

¹ *Nid oes safleoedd wedi'u cynnwys ar gyfer gwirfoddolwyr am fod goblygiadau niferoedd gwirfoddolwyr yn aneglur.*

yn perfformio'n dda mewn perthynas â Bodlonrwydd cwsmeriaid (DA2), ac mae'n uwch na'r canolrif ar gyfer pob mesur, ac eithrio'r sgôr allan o 10 gan blant a phobl ifanc. O ystyried bod hyn yn is nag y gellid ei ddisgwyl o ystyried gweddill yr ymatebion, mae'n rhywbeth y gallai'r gwasanaeth ddymuno edrych arno'n fanylach mewn arolygon yn y dyfodol. Er bod y nifer sy'n mynychu sesiynau hyfforddiant ffurfiol am bob pen o'r boblogaeth yn is na chanolrif awdurdodau llyfrgell Cymru, mae'r nifer sy'n mynychu wedi codi 153% o'i gymharu â 2022-23 a nodir nad yw darpariaeth trydydd parti wedi'i chynnwys yn y cyfanswm. Mae ymateb da i hyfforddiant, a dywedodd 100% o'r bobl a fynychodd ac a atebodd yr arolwg eu bod wedi cyflawni eu diben drwy fynychu. Nid yw Gwynedd yn cofnodi darpariaeth cymorth anffurfiol ar hyn o bryd.

Mynediad a defnydd (DA 6-8)

Mae'r nifer sy'n mynychu digwyddiadau am bob pen o'r boblogaeth wedi cynyddu mwy na theirgwaith drosodd o'i gymharu â 2022-23 ac mae bellach ychydig yn is na'r canolrif awdurdodau llyfrgell Cymru (DA6). Ymhlith y digwyddiadau mae sesiynau Lego BricQ; Clwb Creu; sesiynau gwyddbwyll i ddynion; Croeso Cynnes; sesiynau rhigwm a chân; a sesiynau Coffi a Sgwrs i gyflwyno gweithiau llenyddol i bobl sy'n dysgu Cymraeg. Yn 2023-24, cynhaliodd Llyfrgell Gwynedd ystod o weithgareddau gwyliau'n rhan o Sialens Ddarllen yr Haf, felly mae'n anffodus bod Sialens Ddarllen yr Haf yn cael ei thorri yn rhan o gynllun arbedion y Cyngor o 2024, fel y'i cymeradwywyd gan y Cabinet. Mae dileu cyllid ar gyfer Sialens Ddarllen yr Haf yn debygol o gael effaith ar ffigyrau ymwelwyr a benthyciadau dros yr haf ac mae hyn yn rhywbeth y dylai'r gwasanaeth llyfrgell ei fonitro.

Mae ymweliadau rhithwir a benthycwyr gweithredol am bob pen o'r boblogaeth yn uwch na chanolrif awdurdodau llyfrgell Cymru ac ychydig o newid a welwyd yn hyn o beth ers y llynedd (DA8). Mae benthyciadau llyfrau i oedolion a llyfrau i blant yn uwch na'r canolrif ac ychydig o newid a welwyd yma hefyd o'u cymharu â 2022-23. Mae benthyciadau electronig hefyd yn uwch na'r canolrif, ond yn wahanol i fenthyciadau ffisegol, mae'r rhain ar gynnydd, ac wedi codi 31% o'u cymharu â 2022-23.

Cyfleusterau a gwasanaethau (DA 9-10)

Mae Gwynedd yn bodloni'r targed ar gyfer cyfradd y caffaeliadau ac mae'n uwch na'r canolrif ar gyfer y mesur hwn. Er bod cyfran y gyllideb a ddyrannwyd i adnoddau i blant oddeutu'r canolrif, Gwynedd sydd â'r gwariant uchaf am bob pen o'r boblogaeth o dan 16 oed. Fodd bynnag, y gwasanaeth yw'r isaf yng Nghymru o ran canran y gyllideb a ddyrannwyd i adnoddau electronig (DA9). Mae Gwynedd yn chwartzel uchaf awdurdodau llyfrgell am gyfran y gyllideb a ddyrannwyd i adnoddau yn y Gymraeg ac am nifer y benthyciadau yn y Gymraeg am bob pen o'r boblogaeth (DA10). Mae benthyciadau yn y Gymraeg wedi cynyddu 23% o'u cymharu â 2022-23. Mae'r gwasanaeth llyfrgell yn cydweithio gyda Chymdeithas Pobl Ddall Gogledd Cymru i ddarparu llyfrau llafar yn y Gymraeg i oedolion a phlant. Mae dros 90% o weithgareddau llyfrgell yn bennaf yn Gymraeg neu'n ddwyieithog.

Arbenigedd a chapasiti (DA 13-14 a 16)

Nid yw Gwynedd yn bodloni'r targedau ar gyfer cyfanswm y staff na chyfanswm y staff cymwysedig am bob pen o'r boblogaeth. Mae'r cyfanswm ffigur staffio wedi gostwng 0.9 CALL eleni ac mae'r gwasanaeth yn adrodd ei fod yn wynebu toriadau pellach a fydd yn effeithio ar oriau staffio. Fodd bynnag, mae yn chwartzel uchaf awdurdodau llyfrgell Cymru am gyfanswm y staff a staff cymwysedig am bob pen o'r boblogaeth (DA13). Mae Gwynedd yn adrodd nad oes ganddo unrhyw ffordd ffurfiol o gofnodi oriau staff a dreuliodd yn hyfforddi nac ar ddatblygiad personol. Mae'r gwasanaeth yn chwartzel uchaf awdurdodau llyfrgell Cymru am gyfanswm y gwariant am bob pen o'r boblogaeth (DA14). Mae Gwynedd yn bodloni'r targed ar gyfer oriau agor am bob pen o'r boblogaeth, ac mae yn chwartzel uchaf awdurdodau llyfrgell Cymru ar gyfer y mesur hwn. Mae ganddo hefyd gyfran fach o oriau agor heb staff (DA16). Mae cyfanswm yr oriau agor wedi gostwng 3% eleni. Yn ogystal, mae oriau agor llyfrgelloedd Nefyn a Bangor wedi'u diwygio eleni yn dilyn ymgynghori â defnyddwyr.

Y cyd-destun strategol

Yn rhan o'r ffurflen, mae gofyn i awdurdodau adrodd ar y ffordd mae'r gwasanaeth llyfrgell yn cyfrannu at flaenoriaethau a nodau strategol ehangach Llywodraeth Cymru. Nododd Gwynedd nifer o ffyrdd mae'n cyfrannu at flaenoriaethau Llywodraeth Cymru, yn arbennig rhai Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015. Mae rhwydwaith llyfrgelloedd Gwynedd yn cynnig mynediad i ddeunyddiau a digwyddiadau sy'n cefnogi gofynion darllen er pleser ymysg oedolion a phlant yn y Gymraeg a'r Saesneg. Mae'r gwasanaeth hefyd yn cefnogi anghenion gwybodaeth defnyddwyr ym maes iechyd a lles drwy ei gasgliadau Darllen yn Well. Mae Gwynedd wedi ymrwymo i weithio mewn modd sy'n gyfeillgar i'r amgylchedd, gan gynnwys lleihau siacedi plastig ar lyfrau oedolion. Cynigir sesiynau cymorth digidol i helpu i roi hwb i sgiliau digidol a lleihau tlodi digidol. Er mwyn helpu i fynd i'r afael â thlodi, mae'r gwasanaeth llyfrgell wedi bod yn gweithio gydag Uned Cynhwysiad a Threchu Tlodi Cyngor Gwynedd a Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr i roi cardiau SIM am ddim i gleientiaid, ac mae pecynnau bwyd wedi'u dosbarthu gan y banc bwyd drwy llyfrgelloedd Dolgellau a Phorthmadog. Mae'r gwasanaeth yn darparu ystod o ddeunyddiau a gweithgareddau i gefnogi dysgu a hyrwyddo'r iaith Gymraeg a diwylliant Cymru, ac mae'n gweithio mewn partneriaeth i gefnogi darparu addysg i oedolion yn ei gymunedau. Fel arweinydd y prosiect System Rheoli Llyfrgelloedd Cymru Gyfan (LMS), mae Gwynedd yn ymgymryd â gwaith ar y cyd ar lefel genedlaethol yn cefnogi nod Strategaeth Ddigidol Cymru.

Cyfeiriad at y dyfodol

Gan adrodd ar gyfeiriad yr awdurdod at y dyfodol, a'i gynlluniau ar gyfer y gwasanaeth llyfrgell dros y flwyddyn sydd i ddod, mae Gwynedd yn adrodd ei fod wedi gosod ei weledigaeth yn y Cynllun Llyfrgelloedd, 'Llyfrgelloedd Llawn Bywyd', sy'n rhychwantu'r cyfnod 2023-28. Mae'r gwasanaeth yn nodi bod y cyfnod yn un heriol lle y bydd yn canolbwyntio ar y meysydd Darllen, Iechyd a Lles, Y Gymraeg a Diwylliant Cymru a Gwybodaeth a Digidol. Gwynedd yw'r Awdurdod Arweiniol ar

gyfer cyflwyno Consortiwm LMS Cymru, ac mae'n adrodd y bydd ffocws ar reoli hynny yn y flwyddyn sydd i ddod. Yn unol â chynllun arbedion y Cyngor, bydd asesiad gwasanaeth yn cael ei gynnal. Ar yr adeg hon, mae'r canlyniad a'r goblygiadau'n anhysbys, ond mae'r gwasanaeth yn rhagweld y bydd datrysiadau technolegol yn un opsiwn o ran darparu gwasanaethau.

Casgliad

Mae Gwynedd yn parhau i berfformio'n dda mewn llawer o feysydd, gan gynnwys benthyciadau, caffaeliadau, darpariaeth yn y Gymraeg a bodlonrwydd cwsmeriaid. Mae sesiynau hyfforddiant ffurfiol wedi ymestyn yn sylweddol eleni ac mae'r adborth yn dangos bod ymateb da iddynt. Mae'r nifer sy'n mynychu digwyddiadau hefyd yn adfer yn gadarn, ac mae'r gwasanaeth yn cynnig ystod eang o weithgareddau. Fodd bynnag, o ystyried y sgôr cymharol isel a roddwyd gan blant a phobl ifanc (DA2e) a'r ffaith bod Sialens Ddarllen yr Haf yn cael ei dileu o 2024, gallai fod yn werthfawr i'r gwasanaeth adolygu ei ddarpariaeth ar gyfer pobl ifanc, gan gynnwys ymgynghori â'r grŵp defnyddwyr hwn dros y flwyddyn sydd i ddod i sicrhau bod y gwasanaeth yn bodloni eu hanghenion.

Mae'n gadarnhaol bod Gwynedd wedi darparu set ddata lawnach eleni, gan ganiatáu i'r asesydd annibynnol lunio asesiad mwy cynhwysfawr. Fodd bynnag, byddai o gymorth pe gallai'r gwasanaeth gyflwyno systemau i gasglu data sydd ar goll, yn arbennig mewn perthynas â hyfforddiant staff a chymorth anffurfiol, fel y nodir uchod.